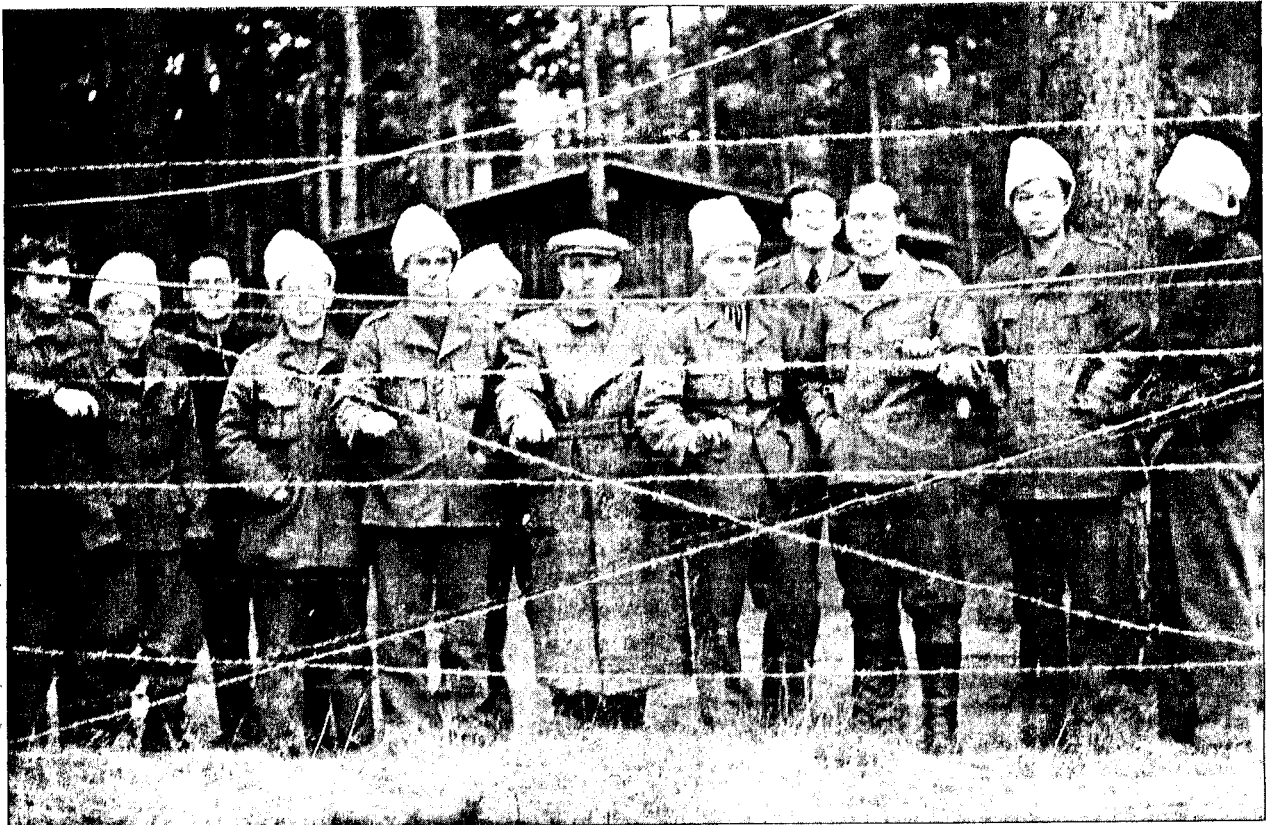

Sverige søker forsoning:

Tårer for balter-tragedien

OP 23/6 - 94

106024

Noen hver tok til tårene da 40 overlevende fra Sveriges omstridte balter-utlevering i 1945-46 besøkte sine svenske leire i går.

Aftenpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE

Stockholm. Den svenske regjeringens utlevering av 146 baltere til Sovjetunionen i 1945-46 er blitt kalt en skamlett i svensk historie, i likhet med utleveringen av de baltiske lands gullbeholdninger til Moskva.

Og det er for å skape forsoning og tilgivelse etter alle disse årene at dagens svenske regjering har invitert alle de overlevende den har kunnet oppspore rundt om i Estland, Latvia og Litauen til et lykkeligere gjen-syn med Sverige.

Med flagget

Mandag kom 40 gamle menn med krokete rygger i dresser av østlig snitt til Stockholm, der de var invitert til lunsj hos utenriksminister Margaretha af Ugglas og mottagelse hos kong Carl Gustaf på Stockholm slott. Med seg hadde de flagget - i hvitt fra det estiske flagg, rødt fra det latviske og gult fra det litauiske - som noen av dem laget i fangeleiren Havgheim på

Gotland, i drømmen om en felles-baltisk stat etter krigen.

Gamle og bitre

De friskeste av dem la også ned blomster på Adolf Fredriks kirkegård, der to av deres kamerater, som heller tok livet av seg enn å bli sendt tilbake, ligger begravet. I går og i dag besøker de fangeleirene i Småland og på Gotland der de satt internert inntil skipet la ut fra Trelleborg til Liepaja i Latvia 25. januar 1946.

Andre av de utleverte balterne som fortsatt lever, var enten for gamle og skrøpelige til å kunne gjøre denne turen, eller for bitre til at de noensinne ville se Sverige igjen.

I tysk tjeneste

Det var mot slutten av krigen at 167 baltiske soldater som hadde vært i tysk tjeneste - noen bare 17-18 år gamle, andre baltiske fascister med krigsforbrytelser å skjule - flyktet til Sverige for å unnsilpe sovjetiske represalier. Noen var blitt tvangsinnskrevet i Hitlers hær, andre så tyskerne som en alliert mot det forhatte kommunistregimet i Moskva. De hadde valget mellom pest og kolera.

I Sverige ble de plassert i leire, men juni 1945 besluttet Per Albin Hanssons regjering å utlevere dem til Sovjetunionen. Der ble

INTERNERT: Baltiske militære bak piggråd i svenske leire før de ble sendt tilbake med russiske båter fra Trelleborg.

EN AV DE OVERLEVENE: Janis Slaidinis, en av de 40 overlevende balterne etter den svenske utleveringen, i samtale med kong Carl Gustaf. Foto: Pressens Bild

samtlig sendt i fangeleire, men mens noen forsvant sporløst, ble de fleste satt fri etter få år. Alle er imidlertid gjennom hele sitt liv blitt behandlet som annenrangs borgere og skjøvet bakerst i den sovjetiske hverdagens køer.

«Legionærene»

Allerede da den skjedd var den svenske balter-utleveringen meget omstridt. På saker i moderne svensk historie er blitt heftigere debattert, selv om det i spørsmålet om skamletter på svensk politisk historie også er sagt adskillig om Sveriges holdning under den tyske okkupasjon av Norge. Mange har gjennom årene gjenopplevet balterutleveringens skjensel og gru gjen-

nom Per Olov Enquists «Legionærene» fra 1968.

Ute i Europa

Nå minner riktignok svensker i dag om at den svenske utleveringen hadde paralleller ute i Europa, der tilsammen to millioner sovjetiske statsborgere og endel før-revolusjonære eksilrussere ble sendt tilbake til Sovjet. Blant annet ble det på Jalta besluttet at vestmaktene skulle sende sovjetrussiske statsborgere tilbake, og at Sovjet på sin side skulle sende tilbake vestallierte krigsfanger fra områdene som var blitt beridd av Den røde hær.

Men i motsetning til Sverige hadde blant andre Storbritannia og USA ikke godkjent Moskvas innlem-

melse av Estland, Latvia og Litauen i Sovjetunionen, og derfor ble balterne derfra ikke sendt tilbake.